

Rullstolar och rullstolsdynor på vårdenheter, SÄS

Förändringar sedan föregående version

Ny rutin

Sammanfattning

Rullstolar ska, liksom alla hjälpmedel på enheterna vid Södra Älvsborgs Sjukhus (SÄS) uppfylla grundläggande krav och behov för patient, medarbetare på SÄS och samverkanspartners.

Rullstolar och dess dynor ska rengöras enligt vårdhygienisk standard och hålla god patientsäkerhet genom att ses över enligt leverantörens rekommendationer.

Rutinen ska användas som vägledning vid nyinköp av upphandlade hjälpmedel från hjälpmedelscentralen alternativt Marknadsplatsen, samt vid underhåll och skötsel av befintliga hjälpmedel.

Innehållsförteckning

Rullstolar och rullstolsdynor på vårdenheter, SÄS.....	1
Förändringar sedan föregående version	1
Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund och syfte	2
Förutsättningar.....	3
Hjälpmedel för kraftigt överviktiga patienter	3
Enhetens ansvar.....	3

Kravspecifikation på hjälpmedel	3
Rullstolar och sittdynor till rullstolar	4
Särskilda krav för rullstolar	4
Utförande.....	5
Uppföljning.....	5
Arbetsgrupp	5
Referensförteckning	5
Länkförteckning	5
Bilaga 1 inventering och översyn av befintliga rullstolar samt inköp av rullstolar	7
Komplettering av befintliga rullstolar.....	7
Inköp av rullstolar	7
Registrering och inventariemärkning	7
Bilaga 2 Inventering och översyn av befintliga sittdynor samt inköp av sittdynor.....	8
Sittdyna för sköra patienter	8
Sittdyna för patienter med intakt cirkulation och känsel.....	8
Sittdyna med tygklädsel	8
Bilaga 3 Checklista rengöring och underhåll av rullstolar.....	10
Rengöring och underhåll rullstolar	10
Bilaga 4 Rullstolar – Underhåll checklista var sjätte månad	11
Bilaga 5 Livslängd.....	15

Bakgrund och syfte

Vårdavdelningarna och mottagningarna (i dokumentet benämnt enheterna) på SÄS ansvarar för att tillhandahålla rullstolar. Detta dokument beskriver hur enheterna säkerställer inköp, underhåll och hantering av rullstolar på ett patientsäkert, korrekt och enhetligt sätt. Rullstolar ska underlätta mobilisering

när patienter sitter längre tid och ge förutsättningar till en god arbetsmiljö för medarbetare [1].

Förutsättningar

På enheterna ska det finnas en grundutrustning av hjälpmedel som motsvarar behoven för patienter och medarbetare. Se information publicerad på Vårdsamverkan i Västra Götaland [Andra vägar till hjälpmedel](#). Se även avsnitt [Olika typer](#) av hjälpmedel i Vårdhandboken.

Rutinen kommer successivt att kompletteras med fler hjälpmedel.

Hjälpmedel för kraftigt överviktiga patienter

Sjukhuset har ett gemensamt förråd med grundutrustning av hjälpmedel för bariatriska patienter. Dessa hjälpmedel köps inte in av enheten, utan finns att låna.

Enhetens ansvar

Linjechef ansvarar för att varje enhet har minst en namngiven medarbetare som är ansvarig för enhetens hjälpmedel/grundutrustning. I ansvaret ingår att säkerställa följsamhet till rutiner för rengöring, löpande kontroller, service och underhåll samt att påtala behov av nyinköp. Förslagsvis läggs påminnelser i enhetens årshjul.

Enheterna på SÄS ansvarar för att kontakta den arbetsterapeut och/eller fysioterapeut som har uppdrag mot enheten, för stöd och rekommendation inför nyinköp av hjälpmedel.

Kravspecifikation på hjälpmedel

Hjälpmedel som ingår i grundutrustningen är medicinteknisk utrustning som används av flera personer. Dessa hjälpmedel ska ha enkla inställningar och inte kräva någon särskild teknisk kompetens eller verktyg. Se information publicerad på Vårdsamverkan i Västra Götaland avsnitt [Andra vägar till hjälpmedel/Grundutrustning](#).

För att uppfylla en god hygienisk standard och minimera risk för smittspridning, måste utrustning som delas mellan patienter också kunna rengöras och desinfekteras enligt riktlinjen [Städning och rengöring i vårdlokaler vid SÄS - vårdverksamhetens ansvar](#).

Rullstolar och sittdynor till rullstolar

Rullstolar behöver fungera så att patienten ska kunna sitta upp och mobiliseras.

Rullstolarna ska också fungera för medarbetare på enheterna samt för patienttransportör vid förflyttning av patient.

Rullstolar och dess dynor behöver uppfylla tillräckligt god sittkomfort och ge möjlighet till ett fungerande sittande för patienter med olika funktionstillstånd. Vissa patientgrupper behöver tryckavlastande dynor. Alla rullstolar ska ha en sittdyna.

Det behöver finnas rutin på enheten för kontroller av hjälpmedlen för bibehållen patientsäkerhet. Dynor ska alltid kontrolleras så att de är rätt placerade enligt tillverkarens instruktioner (ofta är det uppmärkt på dynan vilket som är bak/fram), samt har ett överdrag så att dynan får ordentligt fäste och ligger kvar så att patienten inte riskerar att glida ur rullstolen.

Både rullstolar och dess dynor ska vara lätta att rengöra/desinfektera.

Rätt tillbehör behöver finnas till rätt rullstol. Det behöver finnas ett system på avdelningen för att visa/veta vilka tillbehör som hör till vilken rullstol. Detta för att motverka att tillbehör som benstöd och dylikt försvinner eller hamnar på fel rullstol.

När patient med dropp transporteras ska rullstolen förses med en droppställning, för att säkerställa att droppslang inte trasslar in sig under transporten. I de fall en patient med syrgas transporteras ska rullstolen även förses med en syrgasbehållare, för att säkerställa syrgastillförsel för patienten under hela transporten.

Särskilda krav för rullstolar

Rullstolar behöver ha följande standardutrustning:

- Höjdjusterbara benstöd med fotplattor, för att säkerställa att patientens fötter inte släpar i golvet eller att patienten behöver sitta med fötterna för högt upp.
- Tippskydd.
- Höjdjusterbara körhandtag.
- I de fall en patient har dropp eller syrgas ska rullstolen kunna förses med en droppställning eller syrgasbehållare.

Detta är tillbehör som vanligtvis beställs separat och är viktig vid transporter.

Utförande

Val av hjälpmedel baseras på vårdens behov och följer anvisningar i Serviceportalen under rubriken [Våra tjänster/Grundutrustning](#).

Vid behov av nyinköp av rullstolar och sittdynor ska enheterna på SÄS kontakta den arbetsterapeut och/eller fysioterapeut som har uppdrag mot enheten, för stöd och rekommendation inför nyinköp av hjälpmedel. Var god se bilaga 1 för rullstolar och bilaga 2 för sittdynor.

Uppföljning

Om avvikelser från denna rutin identifieras avseende grundutrustning, ska hjälpmedlet åtgärdas och avvikelse rapporteras i MedControl Pro. Vid, av Fastighet, stöd och service, identifierade avvikelse från denna rutin kontaktar servicechef på Fastighet, stöd och service utvecklingsledare service på SÄS för att informera om behov av kontakt med berörd enhet. Utvecklingsledare service på Södra Älvsborgs Sjukhus sköter kontakten med enheterna på sjukhuset för att säkerställa att denna rutin efterlevs.

Arbetsgrupp

Emelie Fernfelt arbetsterapeut, arbets- och fysioterapimottagning, VO
neurologi, rehabilitering och nära vård, SÄS
Anette Eriksson, hjälpmedelssamordnare, SÄS

Referensförteckning

- Arbetsmiljö 2024: de nya föreskrifterna från 1 januari 2025. Trettioandra utgåvan (2024). Stockholm: Lars Åhnberg AB (AFS 2023:10, avdelning IV: Hälsosofarliga eller onödigt tröttande fysiska belastningar)

Länkförteckning

- Vårdsamverkan i Västra Götaland, Andra vägar till hjälpmedel

<http://www.vardsamverkan.se/omraden/hjalpmedel-i-vastra-gotaland/handbok-for-personliga-hjalpmedel-inom-halso-och-sjukvard/riktlinjer/forutsattningar-for-forskrivning/andra-vagar-till-hjalpmedel>

- Olika typer av hjälpmedel, Vårdhandboken

<http://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/hjalpmedel/hjalpmedel-vid-fysiska-funktionsnedsattningar/olika-typer>

- Serviceportalen under rubriken Våra tjänster/Grundutrustning

<https://service.vgregion.se/hjalpmedel/vardgivare/vara-tjanster/grundutrustning>

Bilaga 1 inventering och översyn av befintliga rullstolar samt inköp av rullstolar

Rullstolar används både för transport och mobilisering (där patienter sitter längre tid). Därför bör enhetens olika rullstolsmodeller även ha olika sittbredder, beroende på enhetens behov, till exempel 40 cm, 45 cm och 50 cm.

- Allroundrullstolar används för både transport och mobilisering.
- Komfortrullstolar används då patienten har nedsatt bålbalans och begränsad ork i uppesittande.

Kontakta enhetens arbetsterapeut/fysioterapeut för handledning.

Komplettering av befintliga rullstolar

Om rygglädsel är av tyg så behöver den kompletteras med avtorkningsbar rygglädsel som tål rengöringsmedel och alkoholbaserat desinfektionsmedel. Låt medicinsk teknik besiktiga rullstolen innan beställning av ny avtorkningsbar klädsel, för att bedöma om det är värt inköpet.

Inköp av rullstolar

Vid nyinköp av rullstolar behöver man förvissa sig om att klädseln kan rengöras och desinfekteras. Varje rullstol ska ha minst en dyna i rätt storlek.

Registrering och inventariemärkning

Medicinsk teknik ska registrera nya hjälpmedel och inventariemärka dem.

Ange medicinsk teknik som leveransadress alternativt lämna rullstolen till medicinsk teknik innan den börjar användas.

Bilaga 2 Inventering och översyn av befintliga sittdynor samt inköp av sittdynor

Varje rullstol ska ha minst en sittdyna i rätt storlek. Dynor kategoriseras utifrån deras egenskaper. Dynor ska vara avtorkningsbara och tåla rengöringsmedel och alkoholbaserat desinfektionsmedel. Se rubrik Krav på grundutrustning. Om dynan är kontaminerad så behöver den tvättas.

Sittdyna för sköra patienter

För sköra patienter är det viktigt att använda en dyna med bra tryckavlastande egenskaper för att bevara hud och vävnad intakt, (ISO-kod 043303, dyna för att bevara hud och vävnad intakt), både när rullstolen används för transport och vid mobilisering. Kontakta arbetsterapeut och/eller fysioterapeut som har uppdrag mot enheten, för stöd och rekommendation inför nyinköp av hjälpmedel alternativt hjälpmedelscentralens produktrådgivning.

Sittdyna för patienter med intakt cirkulation och känsel

För patienter med intakt cirkulation och känsel kan en tryckfördelande dyna (ISO-kod 081006, tryckfördelande dyna) användas för ökad komfort. Patienten ska själv kunna variera sin sittställning och använda rullstolen vid mobilisering, det vill säga sitta i den vid måltider eller längre tid. Kontakta arbetsterapeut och/eller fysioterapeut som har uppdrag mot enheten, för stöd och rekommendation inför nyinköp av hjälpmedel alternativt hjälpmedelscentralens produktrådgivning.

Sittdyna med tygklädsel

Överdrag som behöver tvättas i tvättmaskin ska bytas ut till nytt överdrag som är avtorkningsbart och som tål rengöringsmedel och

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

alkoholbaserat desinfektionsmedel. Inkontinensöverdrag är att föredra för att skydda dynan mot kontaminering.

Bilaga 3 Checklista rengöring och underhåll av rullstolar

Rengöring och underhåll rullstolar

Rullstol ska funktionskontrolleras mellan varje patient.

Nedanstående ska då utföras:

- Rengör och sprita av rullstolen och dynan.

Kontrollera att:

- dynan inte utsatts för kontaminering. Om så är fallet, se tvättråd för respektive produkt.
- dynan är hel och rätt placerad.
- rullstolen är komplett med rätt arm- och benstöd och att dessa är rätt placerade.
- sitsens tiltningsfunktion och ryggvinkling fungerar på komfortrullstolen.
- brukarbromsarna fungerar.
- nav-/vårdarbromsar fungerar.
- tippskydden är nedfällda.

Om något inte fungerar med rullstolen får den inte användas och ska lämnas till medicinsk teknik för åtgärd.

Bilaga 4 Rullstolar – Underhåll checklista var sjätte månad

Enhetens hjälpmedelsansvariga ansvarar för att nedanstående kontroller utförs. Skriv ut och sätt upp checklistan där rullstolar förvaras. Skriv ut ny checklista vid behov. Ifyllda checklistor skannas och sparas på lämplig plats i 2 år ur ett spårbarhetsperspektiv.

- Om bromsarna inte fungerar får inte rullstolen användas.

Om något inte fungerar ska rullstolen lämnas till medicinsk teknik för åtgärd.

Gäller rullstol: _____

Kontrollera	Åtgärd	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum
Köregenskaper	Kontrollera att rullstolen inte drar snett eller att länkhjulen vobblar.						
Alla fästanordningar beträffande slitage och åtdragning	Skruvar och andra fästanordningar kan lossna vid kontinuerlig användning. Kontrollera att fästanordningar sitter ordentligt på hjulgafflarna, fotstödet, sitsen, sidostöden, ryggstödet, handtagen osv. Dra åt lösa skruvar.						
Tippskydd	Kontrollera att tippskydden är enkla att justera och fälla upp/ned.						
Styrhjul/ länkhjul	Kontrollera att styrhjul/länkhjul kan snurra och svänga fritt och att det inte finns några synliga skador.						

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Kontrollera	Åtgärd	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum
	Avlägsna smuts och hår.						
Chassit	Lackerade och ytbehandlade ytor rengörs, samt plastdelar tvättas/avtorkas med rengöringsmedel. Använd rengöringsmedel utan slipmedel, med ett PH-värde mellan 5 och 9, eller använd 70 % desinfektionssprit. Skölj och torka.						
Drivhjulens QR-axlar	Hjulaxlarna ska torkas rena och smörjas med en droppe olja. Dra i drivhjulet för att kontrollera att den löstagbara axeln inte lossar.						

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Kontrollera	Åtgärd	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum
Ram	Kontrollera att ramen är fri från slitage, lösa delar, sprickor eller andra defekter. Om ramen är skadad ska den kontrolleras av medicins teknik.						
Smörja rörliga delar	Vid behov smörj rörliga delar/leder med cykelolja eller liknande.						
Kontrollera	Åtgärd	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum	Signatur / Datum
Köregenskaper	Kontrollera att rullstolen inte drar snett eller att länkhjulen vobblar.						

Bilaga 5 Livslängd

Det är viktigt att notera inköpsår för rullstolen så att efterföljande kontroller kan göras enligt rekommendation.

Tillverkaren rekommenderar total rekonditionering vart tredje år. Rullstolen lämnas till medicinsk teknik.

Efter fem års användning av en rullstol behöver kontroll och värdering av dess funktionsduglighet genomföras för fortsatt användning eller kassering. Detta kan värderas av medicinsk teknik. I samband med det bedöms när nästa kontroll och värdering ska göras.

Enligt rullstolstillverkare beräknas rullstolarnas livslängd till tio år vid normal användning av en och samma brukare, men den förkortas till fem år om den används av hårt belastande brukare.

För att ha kontroll på hur gamla rullstolarna är kan nedanstående checklista användas.

Skriv ut och sätt upp checklistan där rullstolar förvaras. Fyll i listan vid inventering. Skriv ut ny checklista vid behov.

Ifyllda checklistor skannas och sparas på lämplig plats i 2 år ur ett spårbarhetsperspektiv.

[Fyll i enhetens namn] – förteckning över rullstolar i grundutrustning (OBS! Exempel anges i tabellen med kursiv text).

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Rullstol nr	Modell, storlek, tillbehör, inventeringsnummer från medicinsk teknik etc.	Inköpsår	Rekond. datum	Signatur	Femårs kontroll datum	Signatur	Nästa kontroll datum	Signatur
1	<i>Invacare Spirea sittbredd 40 cm, med syrgashållare</i>							
2	<i>Invacare Spirea sittbredd 40 cm</i>							
3	<i>Invacare Spirea sittbredd 45 cm, fasta benstöd</i>							
4	<i>ETAC Cross sittbredd 45 cm</i>							
5	<i>Komfortrullstol Azalea, sittbredd 45 cm, vinkelställbara benstöd</i>							
6	<i>Komfortrullstol HD sittbredd 45 cm</i>							
7								
8								
9								

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Anette Eriksson, (aneer14), Administrativ
koordinator

Granskad av: Anette Eriksson, (aneer14), Administrativ
koordinator

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-895

Version: 1.0

Giltig från: 2026-03-06

Giltig till: 2028-03-06